

Dr hab. Joanna Mleczko, prof. UŚ
Instytut Językoznawstwa
Wydział Humanistyczny
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Ocena dorobku naukowego dr. Wojciecha Sosnowskiego ubiegającego się o przyznanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo

1. Informacje ogólne

Dr Wojciech Sosnowski jest absolwentem Moskiewskiego Uniwersytetu Państwowego im. Łomonosowa, na którym studiował językoznawstwo oraz metodykę nauczania języka rosyjskiego jako obcego i literatury rosyjskiej (praca magisterska na temat *Морфологические типы русских предлогов и их соотношение с другими частями речи* obroniona w 2000 r., promotor – prof. dr hab. Maja Wsiewołodowa). Rozprawę doktorską (*Tendencje analityczne we współczesnym języku polskim i rosyjskim*), przygotowaną pod kierunkiem prof. dr hab. Violetty Koseskiej-Toszewej, obronił w 2011 r. w Instytucie Sławistyki PAN.

W latach 2001-2003 był lektorem języka rosyjskiego w Rosyjskim Ośrodku Nauki i Kultury przy ambasadzie Federacji Rosyjskiej w Warszawie. Pracował także jako wykładowca języka rosyjskiego w Collegium Civitas (2001-2005) oraz w College of Europe (2007-2018). W okresie 2002-2018 był kolejno lektorem, wykładowcą i starszym wykładowcą języka rosyjskiego w Szkole Języków Obcych na Uniwersytecie Warszawskim (jednocześnie w latach 2007-2017 – pełnił w niej funkcję kierownika Zespołu Języka Rosyjskiego). Od 2019 r. (do chwili obecnej) pracuje tam na stanowisku adiunkta w zakresie pracy dydaktycznej. W latach 2005-2009 był wykładowcą języka specjalistycznego i gramatyki kontrastywnej w Szkole Wyższej im. Romualda Kudlińskiego. Od 2012 r. pracuje w Instytucie Sławistyki PAN jako adiunkt w Zakładzie Językoznawstwa.

Zainteresowania naukowe Habilitanta koncentrują się wokół pięciu obszarów: lingwistyki korpusowej, leksykografii, pragmalingwistyki oraz glottodydaktyki i ciężących ku niej zagadnień związanych z pomiarem osiągnięć językowych. Wskazane w dorobku naukowym prace cechuje wieloaspektowy opis badanych zjawisk, świadczący o gruntownym sławistycznym przygotowaniu ich Autora.

Dr Wojciech Sosnowski regularnie podejmuje współpracę z zagranicznymi ośrodkami naukowymi – Bułgarską Akademią Nauk i Narodową Akademią Nauk Ukrainy. W latach 2012-

2014 wchodził w skład trzech zespołów badawczych, biorąc udział w realizacji jednego projektu Polskiej Akademii Nauk i Narodowej Akademii Nauk Ukrainy (*Baza terminologii lingwistycznej podstawowych (uniwersalnych) kategorii semantycznych*) oraz dwóch projektów Polskiej Akademii Nauk i Bułgarskiej Akademii Nauk (*Semantyka i konfrontacja językowa ze szczególnym uwzględnieniem dwujęzycznego słownika elektronicznego, Polsko-Bułgarskie i Bułgarsko-Polskie Paralele Leksykalne 2*). W kolejnych dwóch latach koordynował pracami polskiego zespołu uczestniczącego w projekcie poświęconym polsko-ukraińskim i ukraińsko-polskim oraz polsko-bułgarskim i bułgarsko-polskim paralelom leksykalnym. W latach 2018-2020 pełnił funkcję polskiego koordynatora przy projektach: *Konfrontacja aktualnych procesów we współczesnym języku polskim i ukraińskim* oraz *Konfrontacja językowa bułgarskiej i polskiej frazeologii*. Od roku 2021 kieruje zespołem polskich badaczy realizujących wspólnie z uczonymi z Bułgarskiej Akademii Nauk projekt *Frazeologia bezekwiwalentna w języku bułgarskim i polskim (aspekty leksykograficzne)*. Jednocześnie bierze udział w badaniach nad innowacjami leksykalnymi i frazeologicznymi w języku polskim i ukraińskim prowadzonych wspólnie z Narodową Akademią Nauk Ukrainy.

W latach 2012-2013 koordynował projekt poświęcony cyfryzacji czasopism slawistycznych w Instytucie Slawistyki PAN. Od 2012 do 2014 r. (program GRUNDTVIG) wchodził w skład międzynarodowej grupy badawczej zrzeszającej wykładowców z 10 krajów UE, która miała wypracować innowacyjną metodykę nauczania języka obcego osób dorosłych, prowadził warsztaty dla wykładowców uczelni wyższych i organizacji kształcenia ustawicznego w różnych krajach unijnych. W latach 2013-2016, a także 2016-2018 był zaangażowany w europejski projekt naukowy CLARIN jako wykonawca w zespole badawczym Instytutu Slawistyki PAN oraz członek Komisji ds. Jakości CLARIN-PL.

Habilitant brał też udział w programach Erasmus i Erasmus Plus. W latach 2015-2017, w ramach projektów *Umiem, wiem, przekażę – warsztaty mobilne* oraz *Ucz się z nami – Mobilny transfer wiedzy*, prowadził szkolenia dla wykładowców uczelni wyższych i organizacji kształcenia ustawicznego dorosłych w różnych krajach UE, tworzył materiały wykorzystywane w dydaktyce na terenie Wielkiej Brytanii, Irlandii, Francji, Holandii, Szwecji i Cypru. Przez dwa kolejne lata recenzował i testował innowacyjne materiały filmowo-dydaktyczne, uczestnicząc w programie *LV&PV Langues vivantes & Patrimoines vivants*, a od roku 2019 do 2021 prowadził i obserwował zajęcia z elementami mediacji, realizując projekt *Mediacja w procesie nauczania i uczenia się*. Obecnie bierze udział w projekcie *Dziedzictwo kulturowe w nauczaniu języka obcego. Transfer wiedzy*, prowadząc warsztaty i opracowując autorskie materiały dydaktyczne.

Wystąpił na 48 (w tym 11 przed uzyskaniem stopnia doktora) konferencjach krajowych i zagranicznych (w Stanach Zjednoczonych, Chinach, Rosji, Bułgarii, Czechach, Niemczech, Austrii, Francji, Hiszpanii, we Włoszech i na Ukrainie), wygłaszając referaty i wykłady plenarne w językach: polskich, rosyjskim, bułgarskim i angielskim. Wziął również udział w kongresie rusycystycznym.

Od 2008 r. jest członkiem Rady Programowej i recenzentem w czasopiśmie „Języki Obce w Szkole”, a w latach 2011-2018 wchodził w skład Rady Programowej Kulturalno-Edukacyjno-Naukowego Stowarzyszenia KEN. Z kolei od roku 2016 do 2018 pełnił funkcję sekretarza czasopisma „Cognitive Studies/Études Cognitives” na otwartej platformie ISS PAS JOURNALS. Był recenzentem prac publikowanych w czasopismach zagranicznych i krajowych.

2. Ocena osiągnięcia naukowego wskazanego przez Kandydata do stopnia doktora habilitowanego

Jako podstawowe osiągnięcie naukowe wskazano monografię *Studium konfrontatywne frazeologii bułgarskiej, polskiej i ukraińskiej*. Warszawa, Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk & Fundacja Sławistyczna 2021 [seria: Prace Sławistyczne. Slavica 152], ss. 216 (recenzenci: dr hab. Andrzej Charciarek, prof. UŚ, dr hab. Iliana Genew-Puhalewa).

Praca stanowi pierwszy syntetyczny opis aktywnej bułgarskiej, polskiej i ukraińskiej frazeologii ogólnej przygotowany na podstawie współczesnych źródeł ekscerpcji (prasa, film, korespondencja mailowa, blogi, fora i posty, komunikatory na platformach internetowych), w tym najnowszych korpusów jedno- i wielojęzycznych. Ma przejrzystą, spójną kompozycję i – na czym szczególnie zależało Autorowi – „daje czytelnikowi możliwość zapoznania się z poszczególnymi zagadnieniami bez konieczności śledzenia lektury od początku do końca” (autoreferat, s. 3-4). Składają na nią: wstęp, siedem rozdziałów (numeracja w książce może być myląca), zakończenie, indeks analizowanych jednostek frazeologicznych (z rozbiciem na bułgarskie, polskie i ukraińskie), bibliografia oraz abstrakt w języku polskim i angielskim. Każdy z rozdziałów zawiera syntetyczne podsumowanie. Poddany ekscerpcji materiał obejmuje około 1500 jednostek frazeologicznych (po 500 z każdego z badanych języków).

We wstępie (s. 7 -20) poza przedstawieniem założeń teoretycznych i metodologii badań, Autor skupił się na względach, które przesądziły o wyborze przedmiotu badań. Za najistotniejsze uznał: swoje długoletnie doświadczenie w pracy nauczyciela języka obcego i tłumacza, a także metodyka i twórcy materiałów glottodydaktycznych, udział w pracach nad

leksykonami aktywnej frazeologii polskiej i ukraińskiej, polskiej i bułgarskiej, jak również zakończenie prac nad *Leksykonem odpowiedniości semantycznych w języku polskim, bułgarskim i rosyjskim* oraz międzynarodowego projektu badawczego mającego na celu stworzenie korpusu równoległego czterech języków: bułgarskiego, polskiego, rosyjskiego i ukraińskiego. W pracy Habilitant przyjął rozwiązanie o równoprawnym traktowaniu konfrontowanych języków, proponując metodę badawczą polegającą na wyjściu od znaczenia ku formie oraz stworzeniu modeli definicyjnych przedstawiających znaczenia analizowanych jednostek za pomocą możliwie najprostszych słów, zaś za podstawę porównania przyjął potencjalność podobnych tendencji rozwojowych zasobu frazeologicznego trzech badanych języków.

W rozdziale pierwszym (*W kręgu pojęć*, s. 21-30) podjęte zostały kwestie terminologiczne. Na drodze kompromisu między bułgarską, polską i ukraińską tradycją językoznawczą Autor przyjmuje, podyktowane celami analizy językowej, rozumienie terminu *frazeologizm* jako „znaczeniowo niepodzielnej, stosunkowo stabilnej jednostki, wyrażającej całościowe znaczenia, które nie są sumą znaczeń komponentów wyrażenia, odtwarzanej w mowie jako gotowa konfiguracja leksykalna” (s. 28). Odpowiada ono przyjętemu w pracy założeniu, by zestawiając materiał pochodzący z trzech różnych języków, wychodzić od semantyki, a nie od formy, co prowadziłoby do poważnych błędów metodologicznych. Jednocześnie proponowana robocza definicja jednostki frazeologicznej, będąca ogniwem pośrednim między wąskim a szerokim pojmowaniem frazeologii, pozwoliła Habilitantowi włączyć do analizy także nazwy własne, terminy frazeologiczne, przysłowia czy teksty kliszowane.

Rozdział drugi (*Frazeologia a leksykografia*, s. 31-41) przynosi szczegółowe omówienie wykorzystanych w monografii bułgarskich, polskich i ukraińskich leksykonów oraz poświęconych frazeologii opracowań teoretycznych, które ukazały się w końcu XX w. i w pierwszym 20-leciu XXI w. W opisie dr Wojciech Sosnowski koncentruje się na właściwych dla przywołanych źródeł sposobach rejestrowania nowych jednostek frazeologicznych, ujawniając „brak spójności w działaniach leksykografów” (s. 41). W słownikach jednojęzycznych – jak zauważa – widoczna jest tendencja do prezentowania całego zasobu frazeologicznego (z uwzględnieniem jednostek nowych), podczas gdy w leksykonach dwujęzycznych frazeologia traktowana jest raczej wybiórczo. Szczególną uwagę zwraca na te prace, których autorzy wykorzystują dostępne narzędzia korpusowe, co umożliwia śledzenie zmian zachodzących we współczesnej frazeologii (odnotowanie pojawiających się w języku neofrazeologizmów, potwierdzenie ich użycia, określenie nowych znaczeń znanych już

związków, uściślenie i rozszerzenie opisu wariantywności oraz synonimiczności poszczególnych jednostek).

W kolejnym rozdziale (*Frazeologia a korpusy językowe*, s. 43-60) w centrum zainteresowania Autora znalazły się korpusy lingwistyczne rozpatrywane w kontekście badań nad współczesnym stanem zasobu frazeologicznego języka bułgarskiego, polskiego i ukraińskiego. Osobno omawia w nim korpusy narodowe i równoległe, eksponując możliwości, jakie stwarza zestawienie z ich zasobami ekscerpowanego materiału. Jak wynika z przeprowadzonej analizy korpusy jednojęzyczne pozwalają na określenie znaczenia i częstotliwości użycia danej jednostki frazeologicznej, wskazanie jej elementów alternatywnych i fakultatywnych, ustalenie obecności wariantu zanegowanego, uznanie za zakorzenioną w języku lub zaliczenie do grupy okazjonalizmów, przypisanie do rejestru stylistycznego (choć w tym wypadku – jak trafnie konstataje Habilitant – wobec faktu, że korpusy oparte są na tekstach pisanych, proces przyporządkowania powinien zostać uzupełniony o badanie ankietowe), dostarczają szczegółowej informacji o właściwych dla niej relacjach syntaktycznych. Z kolei przy wykorzystaniu korpusów dwu- lub wielojęzycznych przed badaczem otwiera się możliwość wyodrębnienia ciągów synonimicznych w konfiguracji transland – translat 1, 2, 3..., potwierdzenia, poświadczonej w źródłach tradycyjnych, ekwiwalencji zerowej, a w wypadku zastosowania ekwiwalentów opisowych – wyboru najwłaściwszego leksemu lub zwrotu o charakterze niefrazeologicznym.

Tematem rozdziału czwartego monografii (*Frazeologiczne homonimy międzyjęzykowe*, s. 61-71) jest słabo jak dotąd zbadane zjawisko homonimii w obrębie frazeologizmów. Część analityczną poprzedziły rozważania teoretyczne poświęcone obecnym w literaturze przedmiotu sposobom definiowania homonimów. Omawiane w pracy przykłady bułgarskich, polskich i ukraińskich związków wykazujących zbieżności na płaszczyźnie formalnej, graficznej i fonetycznej, ale różniących się znaczeniem Habilitant określa jako homonimy międzyjęzykowe lub fałszywych przyjaciół tłumacza. Ze względu na kryterium semantyczne dzieli je na absolutne i częściowe międzyjęzykowe homonimy frazeologiczne. Pierwsza grupa obejmuje jednostki, których wszystkie znaczenia (ujęte w modele definicyjne) są w badanych językach odmienne, podczas gdy do drugiej grupy weszły jednostki, które mają w nich jedno (z wielu) wspólne znaczenie. Autor zwraca uwagę na trudność w wyodrębnianiu frazeologicznych homonimów, wynikającą z osadzenia kulturowego niektórych z nich, a także z faktu, iż – jak pisze w podsumowaniu – „w odróżnieniu od leksemów zwroty frazeologiczne cechuje mniejszy międzyjęzykowy współczynnik regularności na linii forma-znaczenie. Ów współczynnik skutkuje tym, że absolutne międzyjęzykowe homonimy frazeologiczne nie stanowią tak licznej

grupy jak homonimy leksykalne. O wiele więcej jest częściowych homonimów, co z kolei jest związane z wieloznacznością frazeologizmów i wykształceniem się nowych znaczeń u etymologicznie podobnych frazemów na gruncie narodowym” (s.71). W świetle przytoczonych twierdzeń pewne wątpliwości musi jednak budzić sama prezentacja analizowanego materiału – grupa absolutnych międzyjęzykowych homonimów frazeologicznych, choć zawiera tylko przykłady, jest liczniejsza (20 jednostek) od grupy homonimów częściowych (10 jednostek).

Rozdział piąty (*Wzbogacanie zasobu frazeologicznego*, s. 73-87) poświęcony został zapożyczaniom i kalkom frazeologicznym. W części teoretycznej, poza ujmowanymi w planie diachronicznym kwestiami związanymi z mocą języków-dawców oraz obecną we współczesnych językach słowiańskich tendencją do internacjonalizacji, szerzej omówiono również, wynikającą z posługiwania się odmiennymi alfabetami, specyfikę procesu kalkowania frazeologizmów w każdym z badanych języków. Autor zwrócił ponadto uwagę na trudności towarzyszące wyodrębnianiu kalk frazeologicznych. Sam w celu oddzielenia kalki i zapożyczeń semantycznych od rdzennych struktur, odwołał się do kryteriów proponowanych przez Marcina Zabawę, a wydzielone jednostki przyporządkował, przy zastosowaniu klasyfikacji Diany Błagoewej, do czterech klas obejmujących dokładne i niedokładne kalki oraz półkalki. Analiza materiału badawczego pokazuje, że we wszystkich trzech językach ma miejsce aktywny proces kalkowania i zapożyczania obcojęzycznych frazeologizmów, przy czym ich najnowsza warstwa pochodzi głównie z odmian języka angielskiego. Różnice między badanymi językami ujawniają się dopiero na poziomie wyodrębnionych klas (przewaga kalk dokładnych oraz dosłownie tłumaczonych jednostek w języku bułgarskim i ukraińskim *versus* przewaga kalk niedokładnych oraz dosłownych zapożyczeń w języku polskim).

W przedostatnim rozdziale monografii (s. 89-107) za przedmiot rozważań Habilitant obrał grupę frazeokulturomów. Zaliczył do niej, oprócz jednostek, w obrębie których występują leksemy bądź grupy leksemów wykazujących silne związki kulturowe, także i te, których semantyka jako całość wymaga odwołania się do kontekstu pozajęzykowego. W części analitycznej szczegółowo omówione zostały, najliczniej reprezentowane w każdym z trzech badanych języków, związki frazeologiczne z komponentem kulinarnym i toponimicznym (przywołaniu wybranych jednostek towarzyszy – co warto podkreślić – obszerny komentarz dotyczący ich pochodzenia oraz interpretacji). W stosunku do wszystkich jednostek Autor zasadnie zastosował metodę konfrontacji, która pozwoliła nie tylko na wskazanie podobieństw i różnic w badanej warstwie leksyki, ale także na określenie stopnia ekwiwalencji prezentowanych frazeokulturomów.

W ostatniej, najbardziej rozbudowanej części pracy (*Neofrazeologia i dynamika zasobu frazeologicznego*, s. 109-137) poruszone zostały kwestie związane z innowacjami w obrębie frazeologii. Przyczyn szybkiego powiększania się zasobu frazeologicznego bułgarszczyzny, polszczyzny i ukraińszczyzny Habilitant upatruje zarówno w zmianach, które zachodzą w nich samych, jak i w czynnikach pozajęzykowych. Pojawienie się innowacji systemowych wiąże m.in. z takimi zjawiskami jak potoczycacja, wulgaryzacja i eufemizacja języka. Analizowany w pracy materiał wskazuje na podwyższoną aktywność potocznych frazeologizmów w każdym z badanych języków – potoczycacja przejawia się w nich albo w przenoszeniu do innego rejestru utartych już zwrotów, albo w tworzeniu ich od podstaw. Jednocześnie – jak celnie zauważa Autor – „inwazja potoczności w dyskursie publicznym, internetowym i głównie komunikacji ustnej” (s.118) sprzyja wulgaryzacji frazeologii. Przywołane w pracy wulgaryzmy frazeologiczne (za takie uznano jednostki, w których składzie jest wulgaryzm systemowy lub forma od niego derywowana, pozbawione takiego komponentu, ale w całości oznaczające coś wulgarnego) w większości nie zostały poświadczone w źródłach leksykograficznych i ich znaczenie można było określić tylko na podstawie ankiet. Frazeologizmy, w których elementy naruszające normy towarzyskie, tabu kulturowe lub religijne zostały zastąpione przez inne, neutralne, nie są zbyt liczne w żadnym z trzech języków. Do innowacji frazeologicznych w pracy zaliczone zostały również frazeologizmy socjolektalne (slangowe oraz rzadziej spotykane żargonowe i zawodowe – te ostatnie głównie związane z nowomową korporacyjną). Jako jeden z podstawowych mechanizmów tworzenia jednostek frazeologicznych dr Wojciech Sosnowski uznaje proces nadawania znaczenia metaforycznego istniejącym już związkom wyrazowym i pozyskania przez nie nowej semantyki. W ekscerpowanym materiale poświadczone zostały ponadto nowe związki powstałe w wyniku metonimizacji czy takich mechanizmów jak alogizm, hiperbola, skryta antonimia, gry i żarty językowe, homofonia. W kontekście neologizmów frazeologicznych Habilitant porusza także kwestie związane z odchyleniami od form kanonicznych istniejących już frazeologizmów (w badanym materiale odnotowuje przykłady komutacji któregoś z segmentów leksykalnych jednostki frazeologicznej, jej rozszerzenia lub skrócenia oraz – w odniesieniu do języka polskiego i ukraińskiego – analizacji). Ostatnie trzy grupy neologizmów, które zostały tu szczegółowo omówione to derywaty frazeologiczne (rezultat multi- i uniwerbizacji), frazemy telepochoodne (o wyraźnej specyfice narodowej, charakteryzujące się zerową ekwiwalencją językową) oraz związki bazujące na wypowiedziach osób publicznych lub skrzydlatych słowach.

W zakończeniu (s. 139-141) Autor zawarł wnioski wypływające z przeprowadzonych badań. Jako najważniejsze z nich wskazał: 1) potwierdzenie skuteczności wykorzystania

korpusów jedno- i wielojęzycznych w badaniach konfrontatywnych, choć – jak pisze – „jednym z ograniczeń metody korpusowej jest fakt, że w zasobach językowych tych narzędzi znajdują się jedynie teksty pisane” (s. 140) oraz 2) zasadność opisu jednostek frazeologicznych za pomocą rozczłonkowanych modeli definicyjnych (wyjście od znaczenia ku formie), co pozwala na równorzędne traktowanie konfrontowanych języków. Z kolei do najważniejszych rezultatów wieloaspektowego oglądu ekscerpowanego materiału zaliczył: 1) wyodrębnienie i opis bułgarsko-polsko-ukraińskich frazeologicznych homonimów międzyjęzycznych; 2) przedstawienie sposobów wzbogacania zasobu frazeologicznego właściwych dla badanych języków; 3) wydzielenie jednostek mających silne osadzenie kulturowe oraz wskazanie cech wspólnych i rozbieżnych językowego obrazu świata Bułgarów, Polaków i Ukraińców; 4) zestawienie mechanizmów powstawania neofrazeologizmów; 5) sporządzenie indeksów aktywnej frazeologii bułgarskiej, polskiej i ukraińskiej, nierzadko obejmujących jednostki, które nie zostały dotąd odnotowane w opracowaniach leksykograficznych.

Monografia dr. Wojciecha Sosnowskiego jest pracą o charakterze interdyscyplinarnym, poprawną pod względem metodologicznym, dojrzałą i oryginalną w kontekście dotychczasowych badań nad aktywną frazeologią języka bułgarskiego, polskiego i ukraińskiego. Została napisana nienaganną polszczyzną, przygotowana ze starannością i dbałością o przejrzystość wyводу. Jest dobrze udokumentowana. Każda z części pracy dowodzi rozległych kompetencji Habilitanta jako językoznawcy, leksykografa, korpusologa i tłumacza. Ponad wszelką wątpliwość stanowi wartościową pozycję, ważną nie tylko dla bułgarystów, polonistów i ukrainistów w ich pracy naukowej i dydaktycznej, ale również dla pozostałych sławistów jako podstawa do prac porównawczych prowadzonych w podobnym formacie. Ponadto może stanowić teoretyczną podstawę do tworzenia nowej generacji dwu- i wielojęzycznych opracowań leksykograficznych. Z pewnością docenią jej walory także tłumacze. Uważam, że spełnia wymogi stawiane rozprawom habilitacyjnym.

3. Ocena pozostałego dorobku naukowego

Pozytywnie, zarówno w aspekcie ilościowym, jak i jakościowym należy ocenić pozostałe prace dr. Wojciecha Sosnowskiego. Na przedstawiony do oceny dorobek, poza monografią wskazaną jako główne osiągnięcie naukowe, składają się: 8 prac monograficznych, 24 artykuły i 22 rozdziały w monografiach naukowych. Mają one zasięg ogólnopolski i międzynarodowy (pisane po polsku, bułgarsku, rosyjsku, ukraińsku i angielsku, publikowane w polskich i zagranicznych czasopismach naukowych oraz monografiach), są cytowane. Część z wymienionych publikacji (36) została napisana we współautorstwie – prezentują one wyniki

badań prowadzonych przez Habilitanta wraz z innymi uczonymi w ramach realizacji szeregu projektów naukowych, w które był On zaangażowany na przestrzeni kilkunastu lat. Zgodnie z dołączonymi do autoreferatu oświadczeniami, do powstania każdej z nich dr Wojciech Sosnowski przyczynił się w tym samym stopniu, co pozostali autorzy.

Wymienione w autoreferacie prace naukowe można podzielić na kilka grup. Pierwsza z nich obejmuje teksty, w których podejmowane są zagadnienia z zakresu lingwistyki korpusowej (związane z możliwościami wykorzystania korpusów w tworzeniu słowników, ze specyfiką prac nad korpusami równoległymi polsko-bułgarskim, polsko-rosyjskim oraz polsko-ukraińskim, z obecną w językach syntetycznych tendencją do analizacji, ekwiwalencją tłumaczeniową, zakresem użycia nazw żeńskich w językach bułgarskim, polskim i ukraińskim).

Publikacje z zakresu leksykografii to pokłosie udziału Habilitanta w pracach międzynarodowych zespołów uczonych powołanych do tworzenia słowników wielojęzycznych. Są wśród nich już powstałe i powstające do chwili obecnej leksykony (*Leksykon odpowiedniości semantycznych w języku polskim, bułgarskim i rosyjskim*, *Leksykon aktywnej frazeologii polskiej i ukraińskiej*, *Leksykon aktywnej frazeologii bułgarskiej i polskiej*), jak również liczne artykuły przedstawiające ich koncepcję czy trudności napotymane przy opracowaniu oraz prezentacji materiału językowego.

Kolejnym obszarem zainteresowań naukowych dr. Wojciecha Sosnowskiego jest honoryfikatywność w językach słowiańskich. Poświęcił jej cykl artykułów świadczących o wieloaspektowości prowadzonych badań. W swoich publikacjach rozważał zależność między zwrotami adresatywnymi i uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi, podejmował kwestie związane z bezekwiwalentnością honoryfikatów oraz ich substytucją, z wyrażaniem przez nie znaczenia imperatywnego i optatywnego, proponował nową formę opisu słownikowego ekscerpowanych form, postulując uwzględnienie pragmatyki ich użycia.

Osobne miejsce w dorobku Habilitanta, co w pełni rozumiałe, zważywszy na uzyskane wykształcenie i wieloletnie doświadczenie zawodowe, zajmują prace z zakresu glottodydaktyki. Jest On współautorem dwutomowej publikacji (*Polskie czytanki*, *Polskie czytanki 2*) opartej na innowacyjnych metodach nauczania sprawności językowych i podsystemów języka, a także cenionej w środowisku dydaktyków języka rosyjskiego pracy (*Россией на „ты”!*), zawierającej scenariusze lekcji wykorzystujące naukę języka poprzez kulturę. Ich podstawy teoretyczne stanowią artykuły, w których dr Wojciech Sosnowski pisał o roli różnych kanałów przekazu informacji oraz tekstów kultury w nauczaniu języka obcego (*Wzrokowcy, słuchowcy i kinestetycy na lekcji języka rosyjskiego. Przykład lekcji z wykorzystaniem różnych technik nauczania*, *Od słowa do słowa, czyli o nauczaniu słownictwa*

przez tekst, *Nauczanie kulturoznawstwa na poziomie podstawowym (A2) na przykładzie lekcji o rosyjskich imionach, nazwiskach i imionach ojcowskich*). Praca z uczniami z różnych grup wiekowych i zawodowych była impulsem do opracowania modeli nowoczesnej dydaktyki języków obcych w szkole wyższej (*Elementy nowoczesnej dydaktyki szkoły wyższej na przykładzie nauczania języków obcych*), a prowadzenie licznych warsztatów dla nauczycieli języków obcych zaowocowało publikacjami naukowymi (*Możliwości doskonalenia zawodowego nauczycieli języka rosyjskiego, Rozgrzewka na zajęciach języka rosyjskiego*) oraz powstaniem autorskich materiałów dydaktycznych wykorzystywanych przez nauczycieli języka polskiego w wielu krajach Europy.

Jako wybitny dydaktyk z ogromnym doświadczeniem, naturalną kolejną rzeczą, z czasem zainteresował się także problematyką pomiaru osiągnięć językowych i to zarówno w wymiarze teoretycznym (*Swojskie klimaty w testowaniu z języka rosyjskiego*), jak i praktycznym (jest współautorem trzutomowego zbioru testów egzaminacyjnych i kontrolnych z języka rosyjskiego dla trzech poziomów biegłości językowej *Ucz się z nami*).

O wartości pracy naukowej dr. Wojciecha Sosnowskiego świadczą również względy naukometryczne (liczba cytowań – 117, posiadany indeks Hirscha – 5).

4. Ocena działalności dydaktycznej

Działalność dydaktyczna Habilitanta związana jest przede wszystkim z nauczaniem języka rosyjskiego w różnych ośrodkach akademickich. Na Uniwersytecie Warszawskim dr Wojciech Sosnowski kształcił studentów i doktorantów różnych wydziałów, a szeroki wachlarz prowadzonych zajęć, obejmujący wszystkie poziomy biegłości językowej, język prawa i biznesu, a także zagadnienia z kręgu kultury rosyjskojęzycznej dowodzi Jego dużej wszechstronności. Równocześnie jako niezwykle kompetentny dydaktyk prowadził wykłady dla początkujących nauczycieli języka rosyjskiego oraz kształcił wykładowców innych języków obcych z kraju i zagranicy.

Przez 10 lat (2008-2018) współpracował również z Kolegium Europejskim w Natolinie, gdzie prowadził zajęcia z praktycznej nauki języka rosyjskiego na wszystkich poziomach biegłości językowej oraz warsztaty kulturowe kierowane do studentów z ponad 30 krajów świata. Z kolei w latach 2009-2015 współtworzył ścieżkę „Języki i Narody” w Uniwersytecie Otwartym UW, pisząc programy i przeprowadzając autorskie kursy poświęcone kulturze, literaturze, społeczeństwu i biznesowi obszaru rosyjskojęzycznego (co roku były one najlepiej ocenianymi zajęciami, za co Habilitant otrzymywał wyróżnienie Rektora UW).

W latach 2002-2018 brał udział w pracach Rady Certyfikacji UW jako członek zespołu autorów testów oraz egzaminator na wszystkich poziomach biegłości językowej, a od 2007 r. jest uczelnianym egzaminatorem języka rosyjskiego dla doktorantów UW oraz innych uczelni i instytucji.

5. Ocena pracy organizacyjnej

Na pozytywną ocenę zasługuje ponadto praca organizacyjna Habilitanta. Wchodził w skład komitetów organizacyjnych czterech konferencji międzynarodowych, pełniąc funkcję ich sekretarza. Wyjątkowo imponująco (33 pozycje) prezentuje się zwłaszcza lista warsztatów i wykładów, które przygotowywał na zaproszenie krajowych i zagranicznych uczelni oraz instytucji (prowadzonych w języku polskim, rosyjskim i angielskim, poświęconych głównie kwestiom związanym z metodyką nauczania języka rosyjskiego).

6. Ocena pracy popularyzatorskiej

Habilitant był współtwórcą platformy edukacyjnej łączącej szkolnictwo średnie i wyższe. W latach 2017-2019 prowadził projekty edukacyjne (*Znasz li ten kraj...*, *Elementarz metodyczny*), których celem było podniesienie kompetencji zawodowych nauczycieli języków obcych warszawskich szkół podstawowych i średnich oraz wprowadzenie do dydaktyki szkolnej komponentu akademickiego. Ponadto dwukrotnie podejmował (2019-2020) współpracę z warszawskimi szkołami średnimi, prowadząc konsultację merytoryczną i metodyczną Indywidualnego Programu Nauki z języka rosyjskiego.

Konkluzja:

W podsumowaniu wyrażonych powyżej opinii na temat dorobku naukowego, działalności dydaktycznej oraz aktywności organizacyjnej i popularyzatorskiej Habilitanta stwierdzam, że w mojej ocenie dr Wojciech Sosnowski w pełni zasługuje na nadanie Mu stopnia doktora habilitowanego. Jest dojrzałym pracownikiem naukowym z obszernym, wartościowym dorobkiem sytuującym go w rozpoznawalny sposób w polskiej i międzynarodowej przestrzeni naukowej, a także kompetentnym i doświadczonym dydaktykiem. Jego monografia *Studium konfrontatywne frazeologii bułgarskiej, polskiej i ukraińskiej*, którą oceniam wysoko, spełnia

wymogi stawiane rozprawom habilitacyjnym i jest na gruncie językoznawstwa słowiańskiego dokonaniem znaczącym.

Wnoszę o dopuszczenie dr. Wojciecha Sosnowskiego do dalszych etapów habilitacyjnego postępowania proceduralnego.

Bytom, 29.07.2022 r.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Jacek Kłocinski', is written in a cursive style.